

Búcsú Dömölki Bálinttól (1935–2025)

2025. augusztus 31-én elhunyt Dömölki Bálint, a magyar számítástechnika egyik nagyformátumú megalapozója, integratív egyénisége, sokunk mestere.

A magyar számítástechnika elmúlt 65 éve sok tehetséget szült.

Kiváló vezetők, tudósok, fejlesztők, programozók, vállalkozók munkálkodtak ezen időszak alatt. Munkájuk eredményeként színes szimfónia szólalt meg. A zenekar mögött azonban – sokszor láthatatlanul – egy karmester állt, teremtett rendet: Dömölki Bálint. Karmesterként jellemezte őt 80. évfordulója alkalmából írt köszöntőjében Prószéky Gábor is. Mi jellemezte karmesterünk munkáját?

A kezdetektől fogva a folyamatos jelenlét. Mindenütt, és mindig ott volt, ahol meghatározó dolgok történtek. Ő volt az, akinek a szellemi irányításával egy halom alkatrészből megszületett az első számítógép Magyarországon: az M-3. Ő volt a kezdeményezője – ahogy a karmester beint egy új szólamnak – új irányok megteremtésének, a magyar rendszerprogramozási iskola létrejöttének, a nagyüzemi programfejlesztés gondolatának, a szoftverek matematikai leírásának. Irányítása alatt indult el a matematikai logika alkalmazása a programozáselméletben, a programok helyességének bizonyítása, valamint a szakértői rendszerek és a mesterséges intelligencia kutatása. Az ő vezetése mellett érte el a magyar szoftver nemzetközi elismertségét: MProlog. Részesen volt az első magyar informatikai stratégia kidolgozásának.

Egy szimfóniában minden zenész más szólamot játszik, s mégis megszületik a harmónia. Bálint volt az, aki a viták során a különböző – sokszor zavaros, egymásnak ellentmondó – szempontokat összegezte, s a vitát új síkra emelte. Keze nyomán létrejött a konszonancia. Mert mélyebben értette a „zene” lényegét.

Intellektusa, mély figyelme kiemelte társai közül. Tudása, tekintélye nem az erőn alapult. Nem külsőségekben volt más, mint kollégái.

Szerény volt, szerényen öltözött, viselkedett, egy volt a többiek között. Ám ha megszólalt, új szempontokat, új minőséget hozott. Szakmai tudása, kikezdhetetlen hitelessége volt szembetűnő. Nem erőszakoskodott, mondatai új fényt hoztak, új megvilágítást. Kiemelkedett, mint a Csomolungma a Himalája többi csúcsa közül.

Nem szólista volt – mester. Mester, akinek tanítványai voltak. Kitűnő embereket gyűjtött maga köré, s iskolákat alapítva közösségeket épített. Mester volt, aki önzetlen, mélyreható gondolataival sokakat segített kutató- és fejlesztő munkájukban. Mester volt, aki tudását nem csak saját csapatával osztotta meg. A versengéssel szemben híve volt a kooperációnak. Több, intézetek közötti projekt szervezője volt, pl. ADA projekt.

Fáradhatatlan volt és kitartó. Megmásíthatatlan tempóban vitte kezdeményezéseit a cél felé. Nem haragudott meg soha, nem sértődött meg az ostoba gáncsoskodásokon. A cél lebegett szemei előtt, s az út.

Nem pénzért, nem dicsőségért dolgozott, hanem belső elhivatottsággal, szakmája ethoszáért. A jobbítás szándéka, a párbeszéd kultúrájának elterjesztése tette az első magyar számítástechnikai civil közösség máig legeredményesebb vezetőjévé.

A Neumann János Számítógéptudományi Társaság egyik alapítója, kimagasló elnöke, haláláig folyamatos megújítója.

Az utolsó lélegzetvételéig számíthattunk Rá... Köszönjük!

Barát volt. Közösségben érezte jól magát. Szeretett konferenciákra járni, új ismeretségeket kötni, összekötni a szakma külföldi egyéniségeit a hazai eseményekkel. Hazánkat képviselte az IFIP-ben, munkájáért kiérdemelte az IFIP Silver Core kitüntetést. Családi otthonát meghittség, nyugodt biztonság jellemezte.

Közösségünk szeretettel készült a 90. születésnapja megünneplésére, amikor balesetének hírért vettük.

Kedves Bálint!

E sorok írója személyes búcsút is mond barátjának, mesterének. Te hívtál meg 1964-ben a Neumann Társaság elődjéhez, amely Társaság elnökeként utódod lehettem. 1972-ben a Te hívásodra lettem helyettesed az Infelorban. A Te invitálásod nyomán kapcsolódtam be az NJSZT Informatikatörténeti Fórum munkájába. 1963 óta folyamatosan dolgoztunk együtt, mint közös pályán keringő ikercsillagok. Együtt készítettük az első informatikai stratégiát, együtt dolgoztunk az informatika technológia távlatai felmérésében, együtt az informatikai múlt megőrzésében.

Te voltál a mester, én a szekundáns. Erős barátságunk férfi barátság volt. Nem gazdasági érdek, nem érzelmi támaszkérés, nem a napi pletykák, de szakmánk szeretete, iránta érzett felelősség kötött össze. A húr most utolsót pendült, s elszakadt. A zene tovább fog szólni, de már más tónusban. A karmester biztonságot adó tekintete hiányozni fog, még akkor is, ha a helyes ritmus talán már a szívünkbe égett! Szívünkben Velünk maradsz!

Budapest, 2025. augusztus 31.

Havass Miklós